

## عوامل خطر ساز محیطی و کاهش باروری در مردان و زنان

- علی سروری<sup>۱</sup>، محمد مهدی نادری<sup>۱</sup>، مهناز حیدری<sup>۱</sup>، امیر حسن زرنانی<sup>۲،۳</sup>، محمود جدی تهرانی<sup>۴</sup>، محمد رضا صادقی<sup>۱</sup>، محمد مهدی آخوندی<sup>۱\*</sup>
- ۱- پژوهشکده بیوتکنولوژی تولید مثل، پژوهشگاه فن آوری های نوین علوم زیستی جهاد دانشگاهی-ابن سینا، تهران، ایران
- ۲- پژوهشکده نانوبیوتکنولوژی، پژوهشگاه فن آوری های نوین علوم زیستی جهاد دانشگاهی-ابن سینا، تهران، ایران
- ۳- مرکز تحقیقات ایمونولوژی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی تهران، تهران، ایران
- ۴- پژوهشکده آنتی بادی مونوکلونال، پژوهشگاه فن آوری های نوین علوم زیستی جهاد دانشگاهی-ابن سینا، تهران، ایران

## چکیده

ناباروری یکی از مشکلات عدیده پزشکی در دنیای امروز است. به طوریکه میزان آن در جهان از سال ۱۹۵۵ تاکنون ۵۰٪ افزایش یافته است و هم اکنون ۱۰-۱۵٪ از زوجها از این مشکل رنج می‌برند. با صنعتی شدن جوامع و تغییر شیوه زندگی، به مرور بر انواع گوناگون عوامل خطر ساز محیطی افزوده شده و منجر به بروز اختلالاتی در ارگان های مختلف بدن انسان شده است. ترکیبات زیانبار، نظیر سرب، استفاده از آب شرب آلوده به مواد مضر شناخته شده و ناشناخته حاصل از صنایع گوناگون نظیر ترکیبات آرسنیک، کروم، بنزن و غیره، آب و خاک کشاورزی آلوده به سموم دفع آفات و کودهای شیمیایی و به تبع آن، محصولات زراعی آلوده، استفاده از هورمونها و داروهای گوناگون در صنعت پرورش دام و طیور و وجود بقایای آنها در محصولات لبنی و گوشتی، نظیر هورمون های استروئیدی دفع شده در شیر، افزایش استفاده از مواد سنتتیک و نگهدارنده ها در صنایع غذایی، در کنار عادات تغذیه ای و رژیم های غذایی نامناسب و کمبود آنتی اکسیدانها و عناصری نظیر روی، سلنیم و مس در رژیم غذایی روزانه از جمله این عوامل خطر ساز است. همچنین، آثار جانبی زیانبار برخی داروها و مواد شیمیایی نظیر کتوکونازول و دیوکسین، تماس روزانه با انواع پرتوهای مضر در محیط زندگی و کار، نظیر پرتوهای ایکس و فرابنفش، امواج ساطع شده از فرستنده های مخابراتی و تلفن همراه، تنش های فیزیکی و روانی محیط کار و زندگی، استعمال دخانیات، کاهش تحرک و عوارضی نظیر چاقی و افزایش سن ازدواج نیز، همه و همه عواملی هستند که ممکن است به طور مستقیم و غیرمستقیم بر کاهش باروری در انسان تأثیر گذار باشند؛ از آنجائیکه، بررسی اغلب این عوامل به دلیل ماهیت چند نقشی آنها و نیز تنوع عوامل مؤثر بر باروری، پایش و اندازه گیری دقیق این عوامل و نوع ارتباط آنها را با کاهش باروری، با مشکل مواجه می‌کند و ارایه رابطه مستقیم و شفاف بین این عوامل و پارامترهای ارزیابی باروری را دشوار می‌سازد؛ همچنان جای شک و سؤال در مورد بسیاری از این عوامل و ارتباط آنها با کاهش باروری در انسان باقی است و به مطالعات بیشتری نیاز دارد. هدف از این مطالعه، بررسی اجمالی تأثیر عوامل خطر ساز محیطی به ویژه عوامل نوظهور بر کاهش باروری در انسان، است.

**کلید واژگان:** باروری، زنان، عوامل خطر ساز، محیطی، مردان، ناباروری.

**نحوه استناد به این مقاله:** سروری علی، نادری محمد مهدی، حیدری مهناز، زرنانی امیر حسن، جدی تهرانی محمود، صادقی محمد رضا، آخوندی محمد مهدی. عوامل خطر ساز محیطی و کاهش باروری در مردان و زنان. فصلنامه باروری و ناباروری: سال ۱۱ (۱۳۸۹)، شماره ۴، صفحات: ۲۲۶-۲۱۱.

\* مسئول مکاتبه: محمد مهدی آخوندی، گروه جنین شناسی، پژوهشکده بیوتکنولوژی تولیدمثل، پژوهشگاه فن آوری های نوین علوم زیستی جهاد دانشگاهی-ابن سینا، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

رایا نامه: Akhondi@avicenna.ac.ir

دریافت: ۸۹/۶/۲۷

پذیرش: ۸۹/۸/۱۲